

CRÒNICA DE LA JORNADA «L'APLICACIÓ DEL DRET CIVIL CATALÀ: A PROPÒSIT DE LA JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTÍCIA SOBRE PRESCRIPCIÓ», CELEBRADA A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA EL 31 DE GENER DE 2013

La tarda del passat 31 de gener va tenir lloc a l'Aula Magna de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona la jornada «L'aplicació del dret civil català: a propòsit de la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia sobre prescripció», organitzada pel Grup de Dret Civil Català (SGR221), format per professors de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat de Barcelona, l'Associació d'Estudis Jurídics Internacionals (AEJI), l'Escola de Postgrau i la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, amb la col·laboració del Col·legi de Notaris de Catalunya i la Societat Catalana d'Estudis Jurídics (filial de l'Institut d'Estudis Catalans). En la presentació de la Jornada, a càrrec de M. Esperança Ginebra Molins, professora titular de dret civil de la Universitat de Barcelona i directora de la Jornada, es va posar de manifest que la idea de la seva celebració va sorgir en el si del Grup de Dret civil Català, juntament amb l'AEJI, arran de les sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 26 de maig i 12 de setembre de 2011. Ambdues tracten de l'aplicació del dret civil català i, més concretament, de la normativa catalana reguladora de la prescripció. La directora de la Jornada va excusar també l'absència d'un dels ponents, Víctor Esquirol Jiménez, notari del Masnou, i, per tant, l'exposició de la seva ponència: «El reconeixement del dret civil català com a dret comú en la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i en la legislació hipotecària».

Tot seguit va tenir lloc la ponència de Joaquín Bayo Delgado, magistrat de la Secció de Família de l'Audiència Provincial de Barcelona: «L'aplicació del dret civil català en les sentències de l'Audiència de Barcelona». El ponent començà afirmant que, segons les seves estadístiques, només un 40 % i escaig dels jutjats de primera instància apliquen correctament el dret civil català. Per això va dir que veia necessari fer pedagogia de l'aplicació del dret civil català i, per tant, aplicar-lo no només en els supòsits heterogenis, sinó també en els homogenis, on, de forma abstracta, és evident que no caldria. En l'aplicació del dret civil català mostrà la importància del principi de territorialitat, en virtut del qual la noma general és l'aplicació del dret propi del territori, és a dir, el dret civil català, i l'excepció es produeix quan una norma digui el contrari (art. 111-3 del Codi civil de Catalunya [CCCat]). Per això va dir que creu que, quan no hi hagi cap indicatiu que faci dubtar de l'aplicabilitat del dret civil català, s'ha d'aplicar aquest, i no l'estatal. I també és en virtut d'aquest criteri que, en els supòsits de dret heterogeni en els quals manqui una norma de conflicte, que és el cas de la llei aplicable a la ruptura de les parelles de fet, cal aplicar el dret propi del lloc de residència de la parella. Bayo continuà parlant sobre la complexitat del veïnatge civil com a criteri d'aplicació del dret civil català a causa de la pràctica inexistència de casos en què consta inscrit en el registre civil corresponent i de la seva mutabilitat. En con-

seqüència, sovint els tribunals no tenen dades suficients per a determinar-lo i l'han de presumir. En relació amb els estrangers, va dir que molt sovint els jutjats de primera instància no es plantegen la possibilitat d'aplicar-los el dret civil català, cosa del tot errònia perquè els reglaments europeus i els convenis de la Haia cada cop més tenen tendència a fixar com a dret personal aplicable el vigent en el lloc de residència.

La següent ponència va fer-la Santiago Espiau Espiau, catedràtic de dret civil de la Universitat de Barcelona: «L'aplicació del dret supletori i la regulació catalana de la prescripció». Va tractar sobre els preceptes del Codi civil de Catalunya que consideren l'aplicació del dret supletori: l'aplicació de la legislació civil estatal a Catalunya com a dret supletori (art. 111-5) i l'aplicació supletòria del dret civil català com a dret comú (art. 111-4.). En relació amb el primer supòsit es qüestionà si per a aplicar la regulació catalana de la prescripció és necessari que la institució en la qual s'originen les pretensions susceptibles de prescripció estigui també regulada pel dret civil català. Les sentències de l'Audiència Provincial de Barcelona de 2 de febrer i 10 de març de 2010 i la sentència de l'Audiència Provincial de Tarragona de 5 d'octubre de 2010 han respost afirmativament a aquesta qüestió basant-se en la Interlocutòria del Tribunal Constitucional de 29 d'octubre de 2003, en la qual es deia que el llibre primer del Codi civil de Catalunya (CCCat) és aplicable únicament al dret català i, per tant, no és supletori del dret estatal; també argumenten que, en resoldre una controvèrsia jurídica, s'ha de fer prenent com a base una única llei aplicable. Aquestes sentències van ser cassades pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya perquè: *a*) la Interlocutòria ja no és dret vigent, atès que el Tribunal Constitucional va declarar extingit el recurs d'inconstitucionalitat, i *b*) no creu que en els supòsits plantejats hi hagi un conflicte de lleis, ja que, com que es tracta d'una qüestió de dret supletori, opera davant la manca de normativa i, per tant, no existeix el supòsit de fet necessari per a l'aplicació de les normes de conflictes. El ponent donà suport a aquesta postura jurisprudencial i afegí altres arguments a favor seu: *a*) la supletorietat del Codi civil és excepcional i només té lloc a falta de normativa catalana, i com que en prescripció n'hi ha, s'ha d'aplicar; *b*) si hi ha regulació catalana, aquesta és preferent a l'estatal i, com recorda l'article 111-5 CCCat, s'aplica de manera preferent i exclou l'estatal; *c*) no hi ha conflicte de lleis perquè, al que ja ha dit el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, s'hi afegeix que, en cas de possible coexistència normativa, el criteri constitucional és l'aplicació del dret autonòmic i, per tant, el conflicte queda eliminat; *d*) el criteri d'unitat de la llei aplicable no comporta unitat del text legal, sinó que es pot trobar en diferents disposicions normatives. El ponent va concloure que l'aplicació de la regulació catalana en matèria de prescripció no exigeix que la institució de la qual deriven les pretensions estigui regulada pel dret civil català. En relació amb l'aplicació supletòria del dret civil català com a dret comú a Catalunya (art. 111-4 CCCat), manifestà que el precepte es refereix tant a la legislació catalana com a l'estatal aplicable a Catalunya que requereixi l'aplicació del dret català com a dret comú. Així ho deia respecte a la Compilació la Sentència del Tribunal Suprem de 28 de juny de 1968. Per contra,

la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 26 de maig de 2011 només creu aplicable el dret català com a dret comú a les normes catalanes, però creu, amb el ponent, que la regulació catalana de la prescripció també s'aplica, com a dret supletori, respecte a lleis no civils de dret públic o privat. A tall d'exemple, diu que el termini de prescripció de la Llei d'arrendaments urbans és el de l'article 121-21*b* CCCat, i no el del Codi civil espanyol (CC), i quan l'article 943 del Codi de comerç es remet al dret comú en matèria de prescripció, s'ha d'entendre la normativa de la prescripció de Catalunya. Espiau va concloure que, quan s'aplica la prescripció catalana en virtut de l'article 111-5 CCCat, es fa de forma preferent, mentre que si es fa per mandat de l'article 111-4 CCCat, l'aplicació és supletòria.

La darrera ponència, «La utilització del dret internacional privat com a criteri d'aplicabilitat del dret civil català a Catalunya», va ser a càrrec d'Albert Font Segura, professor titular de dret internacional privat de la Universitat Pompeu Fabra. A diferència del primer ponent, Font defensà que és innecessari justificar l'aplicació del dret civil català en supòsits homogenis, perquè: *a*) la completesa del dret civil català i el criteri de la territorialitat (art. 111-3 CCCat) permeten recórrer al dret civil espanyol únicament de manera supletòria; *b*) el principi d'unitat de jurisdicció diu que l'Estat espanyol és plurilegislatiu però amb unitat de jurisdicció, i, per tant, tots els drets que hi conviuen formen part de la mateixa jurisdicció; *c*) la fragmentació del dret civil català implica que, tot i la seva vocació de completesa, hi ha matèries que són competència exclusiva de l'Estat, i a vegades això comporta l'aplicació simultània del dret català i el dret estatal, que és el que podria succeir en matèria de prescripció. Però en aquests casos s'ha d'aplicar el Codi civil de Catalunya, que té caràcter preferent. En supòsits de fet heterogenis, són les normes de conflicte les que determinen el dret aplicable (art. 12.6 CC). Aquí remarcà que cal diferenciar si el supòsit és interregional o internacional, ja que les normes de conflicte aplicables seran diferents en ambdós casos. El dubte sorgeix quan la norma de conflicte (p. ex., art. 22 Convenció de Roma I), tot i no impedir l'aplicació del dret civil català perquè sempre es pensa en ordenaments plurilegislatius, remet a un ordenament complet, i el català, en matèria d'obligacions contractuals, encara no és complet per manca de desplegament legislatiu. Per això va dir que creia que en aquest supòsit s'aplicaria el dret civil espanyol. Finalment, apuntà que el criteri de la territorialitat també justificaria l'aplicació del dret civil català en supòsits heterogenis en els quals s'hagués d'aplicar dret estranger però que no hagués quedat provat el seu contingut si els tribunals competents són els catalans.

Cristina Pardo Mayorga
Universitat Autònoma de Barcelona